

Psychologie zrakově postižených Psychické procesy u zrakově postižených

- vnímání
- pozornost
- paměť
- představivost
- myšlení
- řeč a komunikace

Vnímání

NORMÁLNÍ ZRAK:

- **Celistvost** – zaručena kombinací všech smyslů při vnímání, minulými zkušenostmi
- **Výběrovost** – vztah k aktuálním potřebám, zaměření jen na část z celku
- **Významovost** – objekt je nositelem informací a významů, uplatňuje se proces zobecňování a verbalizace

TĚŽKÉ POSTIŽENÍ ZRAKU:

- **Celistvost** - narušena ztrátou či narušením základního smyslu – zraku
- **Výběrovost** – množství podnětů je redukováno a tím i možnost výběru
- **Významovost** – objekt není pochopen a vnímán ve svém plném významu

Pozornost

NORMÁLNÍ ZRAK:

- **bezděčná** – spontánní zájem a koncentrace pozornosti na vybrané jevy/ předměty
- **záměrná** – možnost koncentrace pozornosti

TĚŽKÉ POSTIŽENÍ ZRAKU:

- **bezděčná** – redukce množství objektů
- **záměrná** – zaměřená na sluchové podněty, jejichž jednotvárnost unavuje.
- Snížení aktivační úrovně až po deprivaci

Paměť

NORMÁLNÍ ZRAK:

■ Uchování důležitých informací, množství informací je možné získávat opakovanou vizuální zkušeností

TĚŽKÉ POSTIŽENÍ ZRAKU:

- Množství informací není možné získávat opakovanou vizuální zkušeností.
- Nutné zapamatování a dlouhodobé uchování velkého množství informací, často jen slyšených
- (*opakování, systém*)

Představy

NORMÁLNÍ ZRAK:

- Představy: na rozhraní mezi smyslovým a abstraktním poznáváním
- méně intenzivní než vjemy, nestálé, trvalé, možnost poznávat i minulé a budoucí

TĚŽKÉ POSTIŽENÍ ZRAKU:

- zlomkovité, schematické, konkrétní
- výskyt verbalismů
- *opakování, názornost

Myšlení

NORMÁLNÍ ZRAK:

- zobecněné, nepřímé, zprostředkované poznávání
- myšlenkové procesy – analýza, syntéza, zobecňování...

TĚŽKÉ POSTIŽENÍ ZRAKU:

- konkrétní, chybí vizuální myšlení
- obtíže při srovnávání zobecňování, vyčleňování obecných a nepodstatných znaků
- obtíže s propojením informací

Řeč a komunikace

NORMÁLNÍ ZRAK:

■Možnost abstrakce, představivosti, získání slovní zásoby zkušeností, spojením předmět/jev – slovo

TĚŽKÉ POSTIŽENÍ ZRAKU:

■**Verbalismus** – porucha vzájemného poměru smyslového a pojmového ve prospěch převahy pojmového.

■Vývoj řeči opožděn asi do 7let, pak rychlý rozvoj - **řeč je kompenzačním prostředkem**

■zvýšený výskyt poruch řeči (zejména dyslálie)

■*stereotypy v chování*

Orientace v prostoru

NORMÁLNÍ ZRAK:

■Možnost neomezeného pohybu, vnímání prostoru

■Zrak

■Hmat:

☞Pasivní hmat

☞Aktivní hmat

☞Instrumentální hmat

■Sluch

TĚŽKÉ POSTIŽENÍ ZRAKU:

■Omezení pohybu a vnímání prostoru.

■Chybí celistvost, prostorovost. Vytvoření představy předmětu vnímaného hmatem je těžší než u zrak. vnímání. Hmat je sukcesivní, analytický způsob vnímání.

■(*stálost prostředí*)

Studijní literatura:

VÁGNEROVÁ, M. *Oftalmopsychologie*. Praha: UK, 1995. ISBN 80-7184-053-X

OPATŘILOVÁ, D. (Ed.) *Pedagogicko-psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními potřebami*. Tišnov: TURSUM, 2006. ISBN 80-210-3977-9